

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1201/2023
05.04.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Драгана Милидраговић, адвокат из ..., против тужене Предшколске установе „Радосно Детињство“ из Новог Сада, коју заступа Правобранилаштво Града Новог Сада, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3522/22 од 06.10.2022. године, у седници одржаној 05.04.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3522/22 од 06.10.2022. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 2818/21 од 08.06.2022. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана је тужена да тужиљи за период од 01.09.2018. године до 31.08.2021. године исплати за накнаду за исхрану у току рада износ од 106.376,75 динара, са законском затезном каматом почев од 20.01.2022. године до исплате и износ од 17.853,09 динара на име законске затезне камате обрачунате за период од доспелости сваког појединачног месечног износа до 19.01.2022. године и за накнаду регреса за коришћење годишњег одмора износ од 84.396,91 динар, са законском затезном каматом почев од 20.01.2022. године до исплате и износ од 13.581,77 динара на име законске затезне камате обрачунате за период од доспелости сваког појединачног месечног износа до 19.01.2022. године. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев преко досуђеног износа од 106.376,75 динара до траженог износа од 107.077,75 динара на име накнаде трошкова за исхрану у току рада са законском затезном каматом од 20.01.2022. године до исплате и на обрачунате затезне камате преко досуђеног износа од 17.853,09 динара до траженог износа од 17.987,74 динара, као и преко досуђеног износа од 84.396,91 динара до траженог износа од 86.571,11 динара на име накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора са законском затезном каматом од 20.01.2022. године до исплате и на име обрачунате затезне камате преко досуђеног износа од 13.581,77 динара до траженог износа од 13.999,39 динара. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади накнади трошкове парничног поступка у износу од 58.000,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате. Ставом четвртим изреке, тужиља је ослобођена од обавезе плаћања судских такси у спору.

Апелациони суд у Новом Саду је пресудом Гж1 3522/22 од 06.10.2022. године ставом првим изреке, усвојио жалбу тужене и преиначио пресуду Основног суда у Новом Саду П1 2818/21 од 08.06.2022. године, у усвајајућем делу и преиначио ову пресуду тако што је одбио тужбени захтев тужиле да се обавезе тужена да тужилци за период од 01.09.2018. до 31.08.2021. године исплати по основу накнаде трошкова за исхрану у току рада износ од 106.376,75 динара, са затезном каматом од 20.01.2022. године до исплате и износ 17.853,09 динара по основу обрачунате затезне камате од допећа сваког појединачног месечног износа до 19.01.2022. године, те по основу накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора износ од 84.396,91 динар са затезном каматом од 20.01.2022. године до исплате, као и износ од 13.581,77 динара по основу обрачунате затезне камате од доспећа сваког појединачног месечног износа до 19.01.2022. године и накнади трошкове парничног поступка у износу од 58.000,00 динара са затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужилца да туженој накнади трошкове првостепеног поступка у износу од 45.500,00 динара и трошкове жалбеног поступка у износу од 31.615,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је изјавила благовремену ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. у вези са чланом 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20) и утврдио да је ревизија тужиле неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности, а у ревизији тужиле се не указује на неку другу битну повреду прописану одредбом члана 407. став 1. тачка 2. и 3. истог Закона.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца је у радном односу код тужене на радном месту „...“ са утврђеним коефицијентом за обрачун плате од 6,30. Тужена је у спорном периоду од септембра 2018. године закључно са августом 2021. године плату тужилци обрачунавала тако што је коефицијент радног места множен основицом за дати месец. Тако исплаћивана плата тужиле била је нижа од минималне плате, осим у новембру 2019. године, када је тужилци исплаћена зарада више од минималне зараде за износ до 1.277,18 динара. Тужена је за тужилцу вршила доплату плате до висине минималне зараде за месеце у којима је њена плата била нижа од износа минималне зараде. На обрачунским листама платама тужиле накнада за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора нису исказани као посебна ставка. Висина потраживања тужиле на име накнаде трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора, за утужени период, утврђена је вештачењем од стране судског вештака економско – финансијске струке, а који је налаз и мишљење дао у две варијанте и то спрам параметара прописаних Општим колективним уговором и спрам тренутно важећих најпољнијих критеријума за туженог према посебним колективним уговорима у Републици Србији.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је тужбени захтев тужиле усвојио и тужену обавезао да јој исплати предметне накнаде у износима утврђеним вештачењем. По мишљењу првостепеног суда, у износу минималне зараде која је тужилци исплаћивана у утуженом не могу бити садржане предметне накнаде, а пошто право на накнаду предметних трошкова на основу Закона о платама у државним

органима и јавним службама није реализовано конкретном исплатом, првостепени суд је закључио да је тужена дужна да тужили предметне накнаде исплати на основу одредбе члана 111. и 118. Закона о раду.

Другостепени суд је, усвајањем жалбе тужене, преиначио првостепену пресуду тако што је тужбене захтеве тужиле одбио налазећи да је Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 86/19) одређен начин утврђивања основице за плате, тако што је у одредби члана 4. став 2. тог Закона прописано да коефицијент за обрачун плате садржи и додатак за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, па та одредба посебног закона искључује примену опште норме из Закона о раду.

По оцени Врховног касационог суда, другостепени суд је правилно применио материјално право.

Законом о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“, бр. 18/10... 86/19) и то одредбом члана 52. став 1, прописано је да висина плате, накнаде и других примања утврђује се јединствено за све запослене у предшколским установама чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, у складу са прописима којима се уређују плате, накнаде и друга примања из радног односа у јавним службама. Према ставу 2. истог члана, основица за обрачун и исплату плата у предшколским установама не може бити нижа од основице за обрачун и исплату у основном образовању и васпитању, али може бити увећана из средстава које оствари установа или јединица локалне самоуправе.

Законом о платама у државним органима и јавним службама, прописан је начин утврђивања плате, додатака, накнада и осталих примања, поред осталог и за запослене у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Плату запослених у јавним службама одређује основна плата коју чини производ основице за обрачун плате (коју утврђује Влада) и коефицијента (утврђених актом Владе), додатака на плату прописаних тим законом (минути рад, прековремени рад, теренски додатак, рад ноћу и на дан државних и верских празника) и обавезе које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плате. Према одредби члана 4. став 1. тог закона, коефицијент плате изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а према ставу 2. коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора.

Посебног колективног уговора за запослене у установама предшколског васпитања и образовања чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, број 43/17, 85/20) је одредбом члана 35, одређивао елементе за утврђивање плате, тако да се плата запосленог утврђује на основу: 1) основица за обрачун плата; 2) коефицијента; 3) додатка на плату и 4) обавеза које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плате у складу са законом, а према одредби члана 36. основна плата запосленог представља производ основице и коефицијента у складу са законом.

На исти начин су одредбама чл. 36. и 37. Посебног колективног уговора за запослене у установама предшколског васпитања и образовања чији је оснивач

Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 97/20) одређени елементи за одређивања плата.

Закон о раду у одредби члана 105. став 3. прописује да се под зарадом сматрају сва примања из радног односа осим примања из члана 14, члана 42. став 3. тач. 4. и 5, члана 118. став 1. тач. 1-4, члана 119, члана 120. тачка 1. и члана 158. тог закона. Према одредби члана 118. став 1. тач. 5. и 6. Закона о раду, запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду за исхрану у току рада, ако послодавац ово право није обезбедио на други начин и на регрес за коришћење годишњег одмора, а висина трошкова из става 1. тачка 5. тог члана мора бити изражена у новцу (став 2).

Дакле, регулатива обрачуна и исплате плата у јавним службама у складу са нормама посебног закона, разликује се од регулативе обрачуна и исплате зараде према правилима која се примењују у општем радном-правном режиму, јер појам зараде у одређеним радним срединама и плате нема јединствено значење, што се директно одржава на различитост услова, начина и обима права на накнаду утужених трошкова.

Закон о јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 42/91... 83/14), прописује да се јавном службом у смислу тог закона сматрају установе, предузећа и други облици организовања утврђени законом који обављају делатност односно послове којима се обезбеђује остваривање права грађана односно задовољавање потреба грађана и организација, као и остваривање других законом утврђених интереса у одређеним областима. Ради обезбеђивања остваривања права утврђених законом и остваривања другог законом утврђеног интереса у области образовања, науке, културе, физичке културе, ученичког и студентског стандарда, здравствене заштите, социјалне заштите, друштвене бриге о деци, социјалног осигурања, здравствене заштите животиња, оснивају се установе. Установе, предузећа и други облици организовања за обављање делатности послова из члана 3. тог закона могу се основати према члану 4. тог закона. Република, аутономна покрајина и локална самоуправа средства за обављање делатности обеђује из буџета и других извора у складу са законом, па су запослени код тих послодаваца у посебном режиму рада. Обрачуном плате запосленима у јавним службама, применом посебних закона и општих аката, запослени на одређеним радним местима са најнижим коефицијентом, примају плату у нижем износу од минималне зараде и у тој ситуацији врши се исплата плате до висине вредности минималне зараде. Међутим, исплатом плате запосленима у јавним службама у висини вредности минималне зараде, не активирају се правила општег радно-правног статуса према коме запослени, који у складу са Законом о раду, остварује право на исплату минималне зараде има право на увећану зараду и накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, сходно одредбама чл. 108. и 118. Закона о раду. Горе наведени посебни прописи не предвиђају право на накнаду за исхрану и регрес за коришћење годишњег одмора, посебном нормом, јер су ове накнаде обухваћене и садржане у коефицијенту за обрачун плате (члан 4. став 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама), из чега следи да се ове накнаде остварују кроз обрачун и исплату плате, па нема ни основа да се примењују параметри из колективних уговора за запослене у јавним предузећима односно општег колективног уговора. Стога, према садржају наведених посебних закона, не постоји правне празнине по питању права на исплату накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, а из ког разлога нема ни услова за

супсидијерну примену Закона о раду (члан 2. Закона о раду), из чега следи да је тужбени захтев тужиље неоснован.

На основу Закључка усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 05.07.2022. године, запослени којима се плате исплаћују у висини вредности минималне зараде у јавним службама, као корисницима буџетских средстава, остварују право на накнаду трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора по основу рада, применом коефицијента за обрачун и исплату плата, у ком је садржан додаток на име тих накнада и саставни је део коефицијента за сваког запосленог. Из тих разлога се наводима ревизије тужиље неосновано побија правилност примене материјалног права.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка јер је донета правилном применом одредбе члана 153. став 1, члана 154. и члана 165. став 2. Закона парничном поступку.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је одлуку као у изреци донео применом одредбе члана 414. став 1. Закона парничном поступку.

**Председник већа - судија
Гордана Комненић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић